

СТІЙКІСТЬ СОРТІВ ГРУШІ ПРОТИ МЕДЯНИЦІ

Наведено результати оцінки стійкості проти грушевої медяниці (*Psylla pyri* L.) п'яти сортів груші, занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

насадження, сорти груші, грушева медяниця

Як свідчать літературні дані, використання стійких сортів — це найдешевший і найефективніший метод зменшення збитків від фітофагів [6].

Сучасні системи захисту сільськогосподарських рослин у розвинених країнах світу ґрунтуються на використанні, перш за все, — стійких сортів, новітніх технологій, передових агротехнічних прийомів, корисних організмів та ефектів антагонізму, хижацтва й паразитизму стосовно шкідників, а також на застосуванні, за потреби, пестицидів з урахуванням економічних порогів шкідливості. Як в Європі, так і в Америці методичні підходи до побудови систем захисту плодових культур майже однакові і включають такі елементи, як стійкі сорти, санітарні заходи, моніторинг хвороб, моніторинг погоди, схеми застосування інсектицидів, використання феромонів, хижаків і паразитів [1, 3].

Впровадження у виробництво нових високоврожайних сортів має особливе значення для інтенсифікації садівництва України. При цьому не завжди враховують сприйнятливість або стійкість сортів до шкідників та хвороб, тому і не диференціюють системи захисту [8].

Л.В. РОЗОВА,

кандидат сільськогосподарських наук
Інститут зрошуваного садівництва
імені М.Ф. Сидоренка НААН

В умовах Центрального Лісостепу України досліджено стійкість сортів яблуні вітчизняної і зарубіжної селекції до пошкодження попелицями, яблуневою медяницею і червоним плодовим кліщем. Визначено також сорти груші слабко- і сильнозаселені сисними видами шкідників [2].

Масове розмноження і поширення грушевої медяниці на півдні Степу України в останні роки призвело до зменшення врожайності й обсягів виробництва продукції, а також до погіршення товарних якостей плодів [7].

Відомостей щодо стійкості сортів селекції груші до заселення листоблішками у літературі не знайдено. Тому вивчення та оцінка сортів груші на стійкість до заселення особинами грушевої медяниці має практичне значення для створення високопродуктивних інтенсивних насаджень.

Методика досліджень. Ступінь заселення грушевою медяницею (листоблішкою) досліджували в 2006—2010 роках у насадженнях груші науково-виробничої дільниці “Наукова” Інституту зрошуваного садівництва імені М.Ф. Сидоренка НААН. Роки садіння — 2000—2002. Схема садіння — 5 × 3 м на вегетативній підщепі у зрошуваних умовах. Ґрунт — чорнозем південний важкосуглинковий. Схема досліду включала п'ять сортів груші, занесених до Державного реєстру сортів, придатних для поширення в Україні у 2011 році (Конференція, Ізюминка Криму, Вікторія, Ізумрудна, Кюре).

Варіанти досліду:

- ▣ перший — прийнята система захисту груші для НВД «Наукова»;
- ▣ другий варіант — без обприскування.

На кожному модельному дереві оглядали листки, заселені медяницею, на пагонах завдовжки 0,5 м (по

два пагони з чотирьох боків крони) та оцінювали ступінь заселеності за трибальною шкалою: 1 бал — поодинокі невеликі колонії; 2 бали — окремі листки та верхівки пагонів, вкриті колоніями шкідників; 3 бали — більша частина листків і пагонів вкриті колоніями комах. Обліки провадили з квітня по серпень згідно з методиками [4, 5].

Результати досліджень. Оцінюванням сортів груші за ступенем заселення листоблішкою встановлено, що як із застосуванням заходів захисту, так і без них заселення рослин фітофагом було більшим у 2006 році (особливо сортів Кюре, Вікторія та Ізюминка Криму). У зв'язку з тим, що в насадженнях груші до 2006 року було мало обприскувань, і, можливо, обробки виконували не у відповідні фази розвитку грушевої медяниці, накопичилась значна кількість зимуючої стадії фітофага. У варіантах із застосуванням заходів захисту заселення рослин медяницею становило від 1,5 до 2 балів. Заселення пагонів особинами шкідника у варіанті без обприскування становило від 2,1 до 2,8 бала. Така ж тенденція щодо цих трьох сортів спостерігалася і 2009 року. Цьому сприяли багаторазові обробки синтетичними піретроїдами, які, знищуючи шкідника, водночас негативно впливали на комплекс ентомофагів. Внаслідок таких неякісних обробок чисельність грушевої медяниці швидко відновлювалася на високому рівні, а нечисленні ентомофаги не могли істотно вплинути на темпи її розмноження. Серед сортів груші найменший ступінь заселення медяницею був у сортів Ізумрудна та Конференція — у середньому від 1,5 бала (за використання препаратів) і до 2,2 бала (без обробок) (рис.).

Завдяки прогнозуванню строків

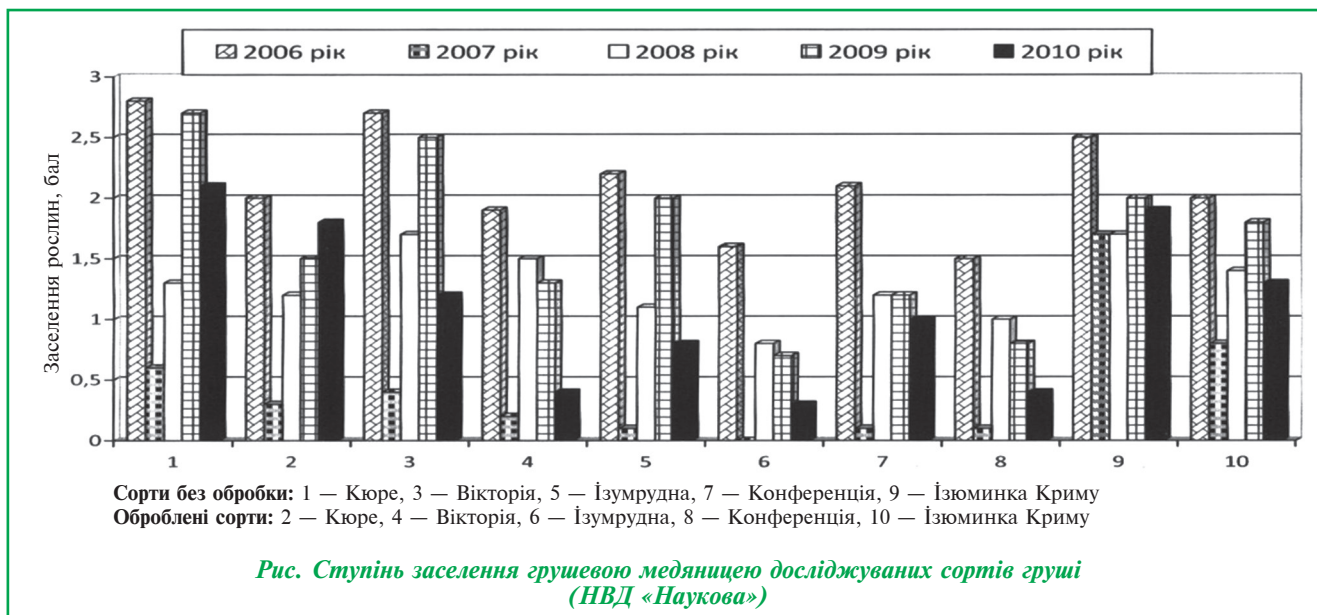

Рис. Ступінь заселення грушевою медяницею досліджуваних сортів груші (НВД «Наукова»)

хімічних обробок і використанню якісних інсектицидів у 2007 році на деревах груші фітофага було мало. Заселення грушевою медяницею сортів Кюре, Вікторія, Ізмурдна та Конференція без заходів захисту насаджень, а також із застосуванням препаратів становило 0,0—0,6 бала. Сорт Ізюминка Криму без використання інсектицидів був трохи більше заселений популяцією, ніж там, де застосовували препарати (0,8 бала).

Слід зазначити, що за подальших обліків (у серпні зазначеного року) на всіх сортах у насадженнях груші, як без, так і з застосуванням заходів захисту, грушевої медяниці не виявлено взагалі.

Встановлено, що у ранньовесняний період 2008 року спостерігалось дуже слабе заселення дерев грушевою медяницею першого покоління, тому простежити всі стадії шкідника було складно. Можливо, що причиною були гідротермічні умови, які склалися в період розвитку шкідника (прохолодна та дощова погода з кількістю опадів 40,2 мм у березні та 55,1 мм у квітні) [6]. У першій декаді травня взагалі не відмічено жодних стадій фітофага, а в третій декаді вищезгаданого місяця та у першій декаді червня кількість особин почала різко зростати. Масовому розмноженню грушевої медяниці сприяла спекотна, без опадів погода. Середньодобова температура повітря у цей період становила від 28,7°C до 31,9°C. Обліки показали, що заселення грушевою медяницею сортів Ізюминка Криму, Вікторія та Кюре без заходів захисту насаджень становило від 1,3 до 1,7 бала. Мен-

шою мірою були заселені особинами шкідника сорти Ізмурдна та Конференція (1,1—1,2 бала).

За результатами досліджень 2010 року встановлено, що без використання заходів захисту заселення рослин фітофагом у середньому становило від 0,8 до 2,1 бала. Найбільше заселені шкідником (1,0—1,2 бала) були сорти Вікторія, Ізюминка Криму і Кюре. У досліді із застосуванням інсектицидів цей показник не перевищував 0,3 бала.

ВИСНОВКИ

Досліджувані сорти груші, які занесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, неоднаково заселяються грушевою медяницею. Найбільш інтенсивно заселялися особинами шкідника сорти Кюре, Вікторія та Ізюминка Криму (2,0—2,8 бала), менше — Ізмурдна та Конференція (у середньому від 1,5 бала за використання препаратів і до 2,2 бала без обробки).

Шкідливість грушевої медяниці залежить від наявності фітофага в насадженнях груші. Стійких до заселення шкідником сортів груші не виявлено.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вилкова Н.А. Пищевая ценность сортов и ее значение в устойчивости растений к вредителям / Н.А. Вилкова, И.Д. Шапиро // Тр. ВИЗР. — 1975. — Вып. 37. — С. 30—40.
2. Захист розсадників від сисних шкідників у Центральному Лісоству України / І.І. Хоменко, Ю.П. Яновський, В.П. Лошицький, О.І. Луценко // 36. наук. праць. — Мліїв; Умань, 2000. — С. 155—162.
3. Круть В.О. Проблеми оптиміза-

ції систем захисту рослин у садівництві / В.О. Круть // 36. наук. праць. — Мліїв; Умань, 2000. — С. 190—195.

4. Методы выявления и учета вредителей сельскохозяйственных культур для прогнозирования их размножения: методическая разработка / сост. В.С. Шелестова. — К., 1982. — 74 с.

5. Облік шкідників і хвороб сільськогосподарських культур / під ред. В.П. Омелюти. — К.: Урожай, 1986. — 293 с.

6. Розова Л.В. Обмеження чисельності грушевої медяниці (*Psylla pyri* L.) / Л.В. Розова // Карантин і захист рослин. — 2011. — № 7. — С. 15—17.

7. Розова Л.В. Особливості біології та екології грушевої медяниці (*Psylla pyri* L.) в умовах Південного степу України / Л.В. Розова // Захист і карантин рослин. — 2009. — № 55. — С. 190—196.

8. Трибель С.О. Удосконалення методів польової оцінки стійкості сорторазків озимої пшениці до п'явиць (*Coleoptera*, *Chrysomelidae*; *Oulema melanopus* L., *O. lichenis* Voet.) / С.О. Трибель, М.В. Гетьман // Захист і карантин рослин. — 2007. — Вип. 53. — С. 241—255.

Л.В. Розова

Устойчивость сортов груши против медяницы

Приведены результаты оценки устойчивости против грушевой медяницы (*Psylla pyri* L.) пяти сортов груши, внесенных в Государственный реестр сортов растений, пригодных для распространения в Украине.

насаждения, сорта груши, грушевая медяница

L.V. Rozova

Resistance of pear cultivars against pear sucker

The results of estimation of 5 pear cultivars resistance against pear sucker (*Psylla pyri* L.) are presented. Thus 5 cultivars are registered in the State register of plants' cultivars, that are suitable for distribution in Ukraine.

plantings, pear cultivars, pear sucker